Fimmtudaginn 4. nóvember 1993.

Nr. 19/1992. **Samskip hf.**
(Jón Finnsson hrl.)
gegn
Raftækjastöðinni sf.
(Gústaf Þór Tryggvason hrl.).

Farmflutningar. Skaðabótamál. Takmörkun ábyrgðar.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Guðrún Erlendsdóttir og Pétur Kr. Hafstein.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 14. janúar 1992. Hann krefst sýknu af kröfum stefnda gegn greiðslu á jafnvirði 667 SDR í íslenskum krónum. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi stefnda.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar úr hendi áfrýjanda fyrir Hæstarétti.

I.

Eins og lýst er í héraðsdómi, flutti áfrýjandi vöru fyrir stefnda frá Rotterdam til Reykjavíkur, og kom varan með m/s Helgafelli 28. mars 1990. Um var að ræða einn pakka, 57 kg að þyngd, 120 cm á lengd, 80 cm á breidd og 28 cm á hæð. Var pakkinn settur í vörugeymslu stefnda í hús 1 og tölvumerktur 246077 AO1 J, og gaf skráningin nákvæmlega til kynna, hvar í vörugeymslunni pakkinn var. Þegar stefndi ætlaði að sækja pakkann 14 júní 1990, fannst hann ekki. Er viðurkennt af áfrýjanda, að pakkinn hafi ásamt fleiri vörum verið færður til í vörugeymslunni, þegar rýma þurfti fyrir annarri vöru. Ekki liggur fyrir, að sú vara, sem flutt var til, hafi verið endurmerkt við flutninginn, og hefur ekki tekist að upplýsa, hvert pakkinn var fluttur. Hér var um tiltölulega lítinn pakka að ræða í stórri vörugeymslu. Verður að telja það stórfellt gáleysi að endurmerkja ekki vöruna, þegar hún var flutt til, og mátti stjórnendum vörugeymslunnar vera ljóst, að við svo búið væri hætta á, að varan týndist. Samkvæmt 6. mgr. 70. gr. siglingalaga nr. 34/1985 getur áfrýjandi því ekki borið fyrir sig ábyrgðar-

takmörkun samkvæmt 2. mgr. 70. gr. Ber því að staðfesta niðurstöðu héraðsdóms um ábyrgð áfrýjanda.

II.

Staðfesta ber niðurstöðu héraðsdóms um fjárhæð bóta varðandi annað en aðflutningsgjöld.

Í héraðsdómi er rakið ákvæði 1. tl. 7. gr. reglugerðar nr. 463/1984, sem gerir það að skilyrði fyrir endurgreiðslu aðflutningsgjalda vegna vöntunar á vörusendingu, að farmflytjandi afhendi tollyfirvaldi skrá um vöntunina innan sextán daga frá komu flutningsfars til landsins, og skal sú skrá vera staðfest af tollgæslunni. Vara sú, sem hér er fjallað um, kom til landsins 28. mars 1990, en stefndi óskaði ekki afhendingar hennar fyrr en 14 júní, tveimur og hálfum mánuði síðar. Það var fyrst þá, sem í ljós kom, að varan var týnd, en ekkert tilefni hafði verið fyrir áfrýjanda að senda tollyfirvöldum slíka skýrslu. Er því rétt, að stefndi beri sjálfur halla af því, ef aðflutningsgjöld fást ekki endurgreidd vegna ákvæða reglugerðarinnar, en á það hefur ekki reynt gagnvart tollyfirvöldum. Verður áfrýjanda því ekki gert að greiða stefnda jafnvirði aðflutningsgjalda.

Samkvæmt framansögðu ber áfrýjanda að greiða stefnda 234.010 krónur (bankagreiðsla vegna vörunnar) og 4.403 krónur (flutningsgjald), samtals 238.413 krónur með vöxtum, svo sem í dómsorði greinir.

Rétt er, að áfrýjandi greiði stefnda 150.000 krónur í málskostnað samtals í héraði og fyrir Hæstarétti. Hefur þá ekki verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

Dómsorð:

Áfrýjandi, Samskip hf., greiði stefnda, Raftækjastöðinni sf., 238.413 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 14. júní 1990 til greiðsludags.

Áfrýjandi greiði stefnda 150.000 krónur samtals í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 25. október 1991.

Mál þetta, sem tekið var til dóms að loknum munnlegum málflutningi 14. október 1991, hefur Raftækjastöðin sf., kt. 681087-1849, Súðarvogi 42,

Reykjavík, höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, þingfestri 13. desember 1990, á hendur skipadeild Sambandsins, kt. 440986-1539, Kirkjusandi, Reykjavík.

Hinn 15. maí 1991 tóku Samskip hf. við aðild málsins varnar megin, en félagið tók við réttindum og skyldum skipadeildar Sambandsins frá 1. janúar 1991.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að hið stefnda félag verði dæmt til að greiða stefnanda 408.318 kr. ásamt [nánar tilgreindum dráttarvöxtum, og málskostnaði].

Dómkröfur stefnda eru þær, að hann verði sýknaður af kröfum stefnanda gegn greiðslu á jafnvirði 667 SDR í íslenskum krónum. Þá krefst stefndi málskostnaðar, úr hendi stefnanda [...].

Mál þetta var tekið til dóms að loknum munnlegum málflutningi 24. júní 1991. Það var endurupptekið 8. ágúst 1991, en flutt munnlega og dómtekið að nýju 14. október 1991.

Málsatvik, málsástæður og lagarök.

Skipadeild Sambandsins annaðist flutning á vörusendingu fyrir stefnanda frá Rotterdam til Reykjavíkur með skipi félagsins, m/s Helgafelli, og kom varan til Reykjavíkur 28. mars 1990. Vörusendingin var auðkennd A 034, og var um að ræða eitt stk., 57 kg að þyngd.

Stefnandi kveður vöruna hafa verið geymda í vörugeymslu skipadeildar Sambandsins að Holtabakka, húsi 1, en er óskað hafi verið eftir afhendingu vörunnar 14. júní 1990, hafi hún ekki fundist. Skýringar þær, sem gefnar hafi verið, hafi verið þær, að rýma hafi þurft hluta hússins til afgreiðslu á varahlutum í Mazda-bifreiðar. Töluvert svæði í skemmunni hafi þurft að girða af í þessu skyni. Stefnandi kveður staðsetningu vörunnar upphaflega hafa verið skráða í tölvu, en engar upplýsingar liggi hins vegar fyrir um, hvert umrædd vara hafi verið flutt.

Stefnandi sundurliðar kröfur sínar þannig:

Bankagreiðsla NLG 7.157,87	kr.	234.010
Tollstjórinn í Reykjavík	—	93.852
Flutningsgjald	—	4.403
	kr.	332.265
Álagning 20%	—	68.053(?)
Samtals	kr.	408.318(?)

Stefnandi reisir kröfur sínar á 68 gr. og 1. mgr. 70. gr. siglingalaga nr. 34/1985 og telur ábyrgðartakmörkunina í 2. mgr. 70. gr. ekki eiga við, þar sem háttsemi af hálfu skipadeildar Sambandsins hafi verið með þeim hætti, að 6. mgr. 70. gr. eigi við.

Af hálfu stefnda er viðurkennd ábyrgð samkvæmt 1. mgr. 68. gr. l. nr. 34/1985 á því, að varan hafi týnst. Stefndi miðar hins vegar við takmörkunarreglu 2. mgr. 70. gr. sömu laga og telur, að bæturnar geti ekki orðið hærri en 667 SDR fyrir hvert stk. eða flutningseiningu, 2 SDR fyrir hvert brúttókíló. Þar sem vörusendingin hafi verið eitt stk. og 57 kg, takmarkist ábyrgðin við 667 SDR, en jafnviði þeirrar fjárhæðar hafi stefndi alltaf verið reiðubúinn að greiða.

Stefndi telur ákvæði 6. mgr. 70. gr. alls ekki eiga við í málinu, þar sem ekki verði talið, að stefndi hafi sjálfur valdið stefnanda tjóninu af ásetningi eða stórfelldu gáleysi og mátt vera ljóst, að tjón myndi sennilega hljótast af. Þá beri stefnanda að sanna, að skilyrðum 6. mgr. 70. gr. sé fullnægt.

Stefndi mótmælir kröfum stefnanda um endurgreiðslu á tolli og telur, að stefnandi hefði getað fengið gjöld þessi felld niður að einhverju eða öllu leyti. Kröfu um endurgreiðslu á flutningsgjaldi er mótmælt, þar sem fram komi í a-lið 12. gr. flutningsskilmála í farmskírteini stefnanda, að það sé aldrei endurgreitt, „vessel and/or goods lost or not lost". Þá telur stefndi kröfu stefnanda umn 20% álagningu ofan á vöruverðið ekki eiga neina lagastoð. Stefnandi hefði að vísu getað tryggt vöru sína í flutningi að viðbættum 10% ágóða, en það hafi hann ekki gert, og hann eigi ekki að vera betur settur en hann hefði verið, ef hann hefði tryggt vöruna.

Forsendur og niðurstaða.

Af hálfu stefnda hefur verið viðurkennt, að hann beri ábyrgð á því, að varan hafi týnst.

Stefnandi heldur því fram, að umrædd vörusending hafi verið færð til í vörugeymslu skipadeildar Sambandsins, án þess að upplýsingum um nýjan geymslustað væri haldið til haga. Stefnandi telur afleiðingar þess hafa orðið þær, að vörusendingin hafi týnst.

Með gagnaöflunarúrskurði, upp kveðnum 8. ágúst 1991, var aðilum málsins gefinn kostur á að afla eftirfarandi upplýsinga:

1. upplýsinga um það, hvert vörur þær voru fluttar, sem geymdar voru í þeim hluta skálans, er þurfti að rýma.
2. upplýsinga um það, hvaða ráðstafanir voru gerðar, til að hægt væri að finna vörurnar eftir flutning.

Þar sem aðilar hafa ekki upplýst framangreind atriði og skýringum stefnanda á því, hvernig vörurnar týndust, hefur ekki verið mótmælt af hálfu stefnda, þykir verða að miða við þessar skýringar stefnanda, en eðli málsins samkvæmt er mun erfiðara fyrir hann en stefnda að færa sönnur á, hvernig staðið var að geymslu vörunnar, skráningu og mögulegum tilflutningi.

Skýra verður orðalagið „Farmflytjandi... sjálfur" í 6. mgr. 70. gr. svo,

að þegar lögpersónur eigi í hlut, geti ákvæðið einnig tekið til gjörða sjórnenda.

Með hliðsjón af sönnunarerfiðleikum stefnanda og því, að stefndi hefur ekki hirt um að upplýsa um meðferð vörunnar í vörugeymslum skipadeildar Sambandsins, verður að fella sönnunarbyrðina á stefnda og telja, að stjórnendur skipadeildar Sambandsins hafi átt sök á því, að vörusendingin týndist.

Eins og sönnunaraðstöðu aðila er háttað samkvæmt framansögðu, þykir stefnda bera að sanna, að um huglæg skilyrði 6. mgr. 70. gr. l. nr. 34/1985 sé ekki að ræða. Þar sem stefndi hefur ekki hirt um slíka sönnunarfærslu, þykir hann ekki geta borið fyrir sig ábyrgðartakmörkun 2. mgr. 70. gr., og ber honum að bæta stefnanda tjón hans í samræmi við 68. gr. l. nr. 34/1985.

Líta verður á kröfu stefnanda sem skaðabótakröfu fremur en endurgreiðslukröfu og liðina „Tollstjórinn í Reykjavík" og „Flutningsgjald" sem liði í bótakröfunni. Samkvæmt 1. mgr. 70. gr. l. nr. 34/1985 skal ákveða bætur samkvæmt 68. gr. eftir því verðgildi, sem varan myndi hafa haft ósköddud við afhendingu á réttum stað og tíma.

Samkvæmt reglugerð nr. 463/1984 um lækkun, niðurfellingu eða endurgreiðslu aðflutningsgjalda vegna endursendingar, eyðileggingar, skemmda, rýrnunar eða vöntunar á innfluttum vörum, sem breytt var með reglugerð nr. 589/1987, er það skilyrði fyrir endurgreiðslu vegna vöntunar á vörusendingu, að farmflytjandi afhendi tollyfirvaldi skrá um vöntunina innan sextán daga frá komu flutningsfars til landsins, og skal sú skrá vera staðfest af tollgæslu. Ekki verður séð af gögnum málsins, að skipadeild Sambandsins hafi sent tollyfirvaldi slíka skrá, og verður stefnda því fremur en stefnanda um það kennt, að aðflutningsgjöld hafa ekki verið endurgreidd.

Þar sem annað hefur ekki verið í ljós leitt um verðgildi vörusendingar stefnanda, verður með hliðsjón af 1. mgr. 70. gr. l. nr. 34/1985 að telja það hafa verið samtölu greiðslu til Íslandsbanka hf., flutningskostnaðar, sem stefnandi greiddi skipadeild Sambandsins, og aðflutningsgjalda, sem stefnandi greiddi tollstjóranum í Reykjavík. Stefnandi greiddi Íslandsbanka samtals 242.010,07 kr. vegna vörusendingarinnar samkvæmt dskj. nr. 4, en krafa hans vegna þessa er þó aðeins 234.010 kr., og þar sem kröfuliðnum er ekki mótmælt tölulega, ber að miða við þá fjárhæð. Það athugist, að samtala ofangreindra þriggja liða er í stefnu talin vera 340.265 kr., en er í raun 332.265 kr.

Þar sem krafa stefnanda um 20% álagningu ofan á annað tjón styðst hvorki við lagaákvæði, dómvenju né gögn um álagningu í heildverslun hans, verður krafa hans þar um, gegn mótmælum stefnda, ekki tekin til greina.

Samkvæmt framansögðu ber stefnda að greiða stefnanda tjón hans, að fjárhæð 332.265 kr. (234.010 + 93.852 + 4.403) með dráttarvöxtum, eins og í dómsorði greinir.

Eftir úrslitum málsins ber stefnanda að greiða stefnda 90.000 krónur í málskostnað, og beri málskostnaðarfjárhæðin dráttarvexti samkvæmt III. kafla l. nr. 25/1987 frá 15. degi eftir dómsuppsögu og til greiðsludags.

Sigurður T. Magnússon, fulltrúi yfirborgardómara, kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi, Samskip hf., greiði stefnanda, Raftækjastöðinni sf., 332.265 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla l. nr. 25/1987 frá 14. júní 1990 til greiðsludags.

Stefndi greiði stefnanda 90.000 krónur í málskostnað. Málskostnaðarfjárhæðin beri dráttarvexti samkvæmt III. kafla l. nr. 25/1987 frá 15. degi eftir dómsuppsögu og til greiðsludags.

Dómi þessum ber að fullnægja innan fimmtán daga frá lögbirtingu hans að telja að viðlagðri aðför að lögum.